

SCIENTOLOGY
DENS HISTORISKE
MORFOLOGISKE
RAMMEVERK

Dario Sabbatucci
Professor i religionshistorie
Sapienza – Università di Roma
Roma i Italia

12. desember 1983

SCIENTOLOGY
DENS HISTORISKE
MORFOLOGISKE
RAMMEVERK

SCIENTOLOGY
DENS HISTORISKE
MORFOLOGISKE
RAMMEVERK

INNHold

I.	Introduksjon	1
II.	Innholdet i læren	2
III.	Rituell praksis	4
IV.	Avsluttende betraktninger	7

SCIENTOLOGY DENS HISTORISKE MORFOLOGISKE RAMMEVERK

Dario Sabbatucci
Professor i religionshistorie
Sapienza – Università di Roma
Roma i Italia

12. desember 1983

I. Introduksjon

Scientology er en «profetisk» religion, født av læren til en karismatisk grunnlegger, L. Ron Hubbard, som holder posisjonen som Gautama, Buddha, har i buddhismen, Kristus i kristendommen og Muhammed i islam (nåtidens tre store religioner). Til forskjell fra Kristus og Muhammed hevdet ikke Hubbard gudestatus eller at han mottok noen guddommelig åpenbaring. Som Gautama hevdet Hubbard å være et menneske som hadde oppdaget en vei til åndelig opplysning, frelse og frihet.

I 1950 publiserte L. Ron Hubbard den suksessrike boken *Dianetikk: Den moderne vitenskap om mental sunnhet*. Boken lovet «selvoppnåelse» (eller oppnåelse av «ubevegelig liv») stilt overfor den ytre verdens frustrasjoner (kaos), med aksiomer støttet av sosialantropologiske, historisk-religiøse og filosofisk-religiøse argumenter. Det er et faktum at denne bokens suksess skapte en religion, Scientology, som nå innbefatter Dianetics. Man bør ikke la seg lure av de vitenskapelige premissene navnet «Scientology» stammer fra. Det er en moderne religion, som nettopp i kraft av å være moderne (eller velegnet for dagens mennesker) introduserer seg selv som vitenskapelig. I denne forbindelse vil jeg nevne to lignende tilfeller hvor det ikke finnes noen tvil om deres religiøse konsekvens: Bahá'í i den muslimske verden og Kristen Vitenskap i den kristne verden.

Bahá'í begynte i løpet av det forrige århundret. Religionen hentet navnet sitt fra grunnleggerens tittel, *Bahá'u'lláh* («Guds prakt»). Han var allerede en tilhenger av

babismen, en religiøs bevegelse i det muslimske Persia. Blant de viktigste soteriologiske påstandene i Bahá'í er enheten mellom vitenskap og religion.

Kristen Vitenskap ble grunnlagt rundt slutten av forrige århundre av den amerikanske profeten Mary Baker Eddy. Denne religionen oppstår med psykosomatisk medisin. Som i tilfellet med Hubbards populære bok om «mental sunnhet», begynte Kristen Vitenskap også med en populær bok skrevet av Eddy og utgitt i 1875 som *Vitenskap og helse*. «Helse» er det samme som «frelse» for disse profet-forfatterne, som på denne måten mer eller mindre gjenopptar det latinske begrepet «salus».

Det første religiøse Scientology-samfunnet ble grunnlagt som en kirke i 1954, med navnet Scientologykirken i California. På denne måten perfektionerte religionen seg selv, organiserte seg selv etter den kristne kirkelige modellen. Scientologykirkene spredte seg rundt i forskjellige byer i den engelsktalende verden (Canada, Australia, Sør-Afrika, England og USA); så vel som til Frankrike, Tyskland, Danmark, Nederland, Italia og Sverige. Andre europeiske land (Belgia, Østerrike, Irland) og land utenfor Europa (Japan, Korea, India, Israel, Mexico) ble nådd med Scientology-misjoner og -kirker.

II. Innholdet i læren

1. I kristen kultur får alle doktrinene vedrørende de grunnleggende religiøse verdiene navnet teologi, fordi alt er forbundet med kunnskap om Gud og hans vilje. Her erstatter termen og begrepet Scientology «teologi». I stedet for å være studiet (-logi) av Gud (teo-), har vi studiet (-logi) av kunnskap (sciento-). Men i begge tilfeller er det virkelige målet for kunnskap det absolutte. Faktisk er denne «kunnskapen» absolutt. Til tross for at den ser ut til å kreve studium og anvendelse, er den åndelig og overskrider empirisk kunnskap om det fysiske universet, selv om den antas å kunne gripe inn i det.

Læresetningene i Scientology er født av tendensen til å se innover, som vi også kan finne i den kristne forskningen på «Gud i deg selv», som er typisk for mystiske opprør. En påstand i Scientologykirken – uttrykt i dens konstitutive lov i California – er at: «Det beste beviset på Guds eksistens er Guden mennesket finner i seg selv.» Imidlertid er den eksplisitte og implisitte modellen for Scientologys innadvendte søken prosessen i den vediske religionen, som begynte med meditasjon over *Upanishadene*.

Upanishad-modellen er utarbeidet på følgende måte: Substansen i universet, *Brahma*, identifiserer seg med substansen til mennesket, *atman*; slik at mennesket kan kontakte

universet gjennom anerkjennelsen av sin egen *atman*, uten å ty til gudene som, slik som i enhver polyteistisk religion, er selve universet i sine forskjellige former og aspekter. I Scientology finner vi, i stedet for atman, *thetanen* i funksjonen som «tidløs essens» som overskrider enhver mulig form.

2. Ideen om en thetan er grunnleggende for Scientology-troen, like mye som ideen om sjelen er det for den kristne tro. Men på grunn av behovet for å skille begrepet thetan fra begrepet sjel, skapte Scientology det nye ordet, *thetan*, som mer egnet for en ny religion.

Det nye ordet er en respons på to motstridende behov: 1) å oppnå en fullstendig fornyelse, fri fra enhver semantikk; derfor et ikke-eksisterende ord, uten noen betydning i noe eksisterende språk; 2) å begrense vilkårligheten i oppfinnelsen, slik at det nye ordet ikke ville være uten en betydning selv om det ikke hadde en betydning i de eksisterende språkene. I sum ønsket man å gi det nye ordet en nødvendighet som ville forhindre uforutsette fordreininger. Den greske bokstaven *theta*, som i seg selv ikke betyr noe som helst, ble valgt. Det er også den første bokstaven i *Theos* (Gud) og *Thymos* (sjel), og har blitt valgt som roten i et ord som fonologisk ligner det indiske *atman*.

Den morfologiske forbindelsen mellom atman og thetan, som vi ut fra en objektiv bedømmelse ville mene skyldtes det andre uttrykkets derivasjon fra det første, anser Scientology i stedet som en indisk forventning om det hubbardske begrepet, slik at vi i Scientology-bøkene finner: «Det evige uforgjengelige selvet (Atman) i *Upanishadene* er en tidlig forventning om det scientologiske begrepet thetan.»

3. Scientology følger *Upanishad*-modellen med det siktemål å se innover for å finne et korrekt forhold mellom selvet og universet: «Litt etter litt, mens thetanen får stadig mer kunnskap om seg selv, øker hans evne til å forholde seg til de universelle kreftene (dynamikkene) som opererer på nivået av å bli (i motsetning til nivået av å være, hvor thetanen blir gjenkjennelig).»

Det er åtte *dynamikker*, og de er trangene i retning av overlevelse for individet som seg selv; gjennom sex og familie; gruppen (som strekker seg fra lokalsamfunnet til en nasjonalitet); menneskeheten; livsformer (inkludert dyr og planter); det fysiske universet; det åndelige universet – symbolisert ved bokstaven *theta*, som i *thetanen*, eller åndelig væren; og Det høyeste vesen.

4. Forholdet mellom thetanen og de åtte dynamikkene har psykosomatiske, etiske, paravitenskapelige og rituelle konsekvenser. Med Scientology-uttrykk blir forholdet forstått som reduksjonen av kaos til den ordnede realiteten som konstitueres av thetanen. Vi kunne forstå alt sammen i historisk-religiøse vendinger, finne den typiske funksjonen til enhver religion ved å gi de historiske realitetene en metahistorisk verdi. Her, som andre steder, er målet gjennom det metahistoriske «være» å overvinne det kaotiske historiske «bli» – historien selv, sett som en personlig historie, nasjonal historie, historien om menneskeheten, naturhistorie, overnaturlig historie (skapelsen av verden, Skaperens handling, hans intervensjon på det skapte). Alle disse «historiene» fanger og ødelegger individet som ikke vet hvordan det skal orientere seg (og orientere dem) fordi thetanen har mistet bevissthet om seg selv. Men når thetanen har nådd sin fulle bevissthet, er alt i orden igjen, med disse konsekvensene:

Psykosomatiske konsekvenser: Thetanen fremkaller mental og fysisk helse, gir best mulig retning til kroppen og psykens aktivitet.

Etikk: Thetanen styrer familieforhold, sammen med samfunnsmessige og allmenne mellommenneskelige forhold.

Vitenskapelig: Thetanen belyser vitenskapelig og teknologisk forskning på alle områder. I tillegg til den tekniske og vitenskapelige produksjonen støtter den også kunstnerisk og litterær produksjon. Læreren Hubbard er opphøyd både som forfatter og som vitenskapsmann, som var spesielt begavet innen sjømannskap, fotografering, musikk, mineralogi, agronomi og kommunikasjonssystemer.

Fra dette synspunktet kan vi legge merke til hvordan parallellen med *Upanishadene* er brakt til sine ekstreme konsekvenser: Tantrismen, det endelige produktet av den religiøse evolusjonen, lover krefter som vi, knyttet til den tiden og de omgivelsene, ville definere som «magiske». Scientology lover krefter som vi kaller kunstnerisk-litterære, vitenskapelige eller teknologiske, men i begge tilfeller kan man snakke om den mystiske åpningen av verden for enhver intervensjon fra vesenet som har oppdaget i seg selv den mystiske evne til å intervensere.

III. Rituell praksis

1. Den teoretiske formuleringen av thetanen har også rituelle konsekvenser. Med alle forbehold, vi kunne snakke om en sann og virkelig dyrkelse av thetanen, tatt i betraktning at begrepet thetan er begrepet som gir Scientology dens unikhhet. Med andre ord: Liturgiske

formaliteter, religiøse tjenester, prester, symbolikk osv., alt dette utgjør hva vi kunne definere som tilbehør sammenlignet med thetanen, hvor riten for erkjennelse av thetanen («auditeringen» som jeg vil snakke om senere) er fundamental. Dette «tilbehøret» kan vi også anse som ganske enkelt lånt fra den kristne religionen, selv om Scientologys tendens er i retning av «sammenlignende religion».

Disse er faktisk ikke to forskjellige røtter, fordi «sammenlignende religion» bare er den ubevisste reduksjonen av ikke-europeiske eller førkristne kulturelle uttrykk forut for den kristne religiøse tematikken (i det minste slik Hubbard bruker uttrykket «sammenlignende religion»). Med hensyn til Østens bilde av det religiøse emnet som vektlegger thetanen (personen selv) i stedet for en gud eller en hvilken som helst overmenneskelig kraft, er Scientology likevel validert og funnet legitim i en fenomenologisk forstand, både på grunn av den «guddommelige» karakteren som gis til thetanen (som i ethvert tilfelle er overmenneskelig) og takket være de formelle og betydelige analogiene som faktisk eksisterer med andre (spesielt østlige) religioner og med kristendommen selv.

Uansett, Scientology-ritualer inneholder også praksisene navneseremonier (i stedet for dåp), brylluper og begravelser, i tillegg til praksisen rettet mot å erkjenne thetanen og hans universelle relasjoner (auditering spesielt, og delvis kirketjenesten).

2. Fenomenologisk sett er auditering en innvielsesrite, selv om den praktiseres på alle nivåer i Scientology-religionen. Den er adgangsriten for Scientology, hvor man først oppnår kunnskap om thetanen. Den *subjektive* vurderingen i Scientology kan være forskjellig fra den *objektive* vurderingen av den religiøse fenomenologien. Faktisk foretrekker Scientology-litteraturen å representere auditering mer som «prestelig veiledning» enn som en rite, for å sammenligne med den kristne religionen – som mer lik det en åndelig rådgiver driver med (selv om det skjer innenfor området for det katolske skriftemålet), enn de mer «sakramentale» handlingene til en prest. Dette er fordi alle må være i stand til å kjenne seg selv som en thetan og vite dette subjektivt. Prosessen minner svakt om psykoanalytisk behandling, men scientologer foretrekker å sammenligne det med Zen-praksiser.

Auditeringsriten utføres i «sessioner» med en fastsatt varighet (ritual, som vi sa). Presten kalles en «auditør», den som blir auditert, kalles en «preclear». Terminologien som er basert på auditering, fjerner så mye som mulig ritens betydning av innvielse, som om den i stedet for en innvielsesrite var uformell rådgivning, riktignok rensende sådan. Benevnelsen av den innviede dukker opp igjen i betydningen av ordet «preclear» – en som ikke er Clear ennå, men streber etter å bli det.

Innvielsen er gradvis, som i oldtidens mysteriereligioner og i kristendommen selv, hvor perfektjonen skjer gradvis: dåp, konfirmasjon, nattverd, for eksempel – på lignende måte som inngangen i kristendommen og dens konfirmasjon og adgangen til prestens utdeling av nattverden som også fysisk forener menneskekroppen med Kristi legeme.

Prosessen med å bringe en person fra det første nivået av preclear til nivået Clear og videre, oppfattes som en frigjøringsprosess («release»), og «release» er betegnelsen på personen som utfører denne prosessen, der hvert trinn kalles en «release-grad» opp til tilstanden Clear.

En Clear er «helgenen», eller aspirant til «helgenstatusen» som scientologer foretrekker å sammenligne med den buddhistiske Arhat (den «ærverdige») og bodhisattvaen, den som har nådd buddhismen, men forblir i verdslighet for å hjelpe andre å nå den. Men den Cleare forstås også i analogien med en «datamaskin», i den forstand at han har oppnådd evnen til saklig å løse ethvert problem hvis alle dataene er gitt. Bildet av datamaskinen brukes overalt i Scientology-skriftene – der Scientology defineres som «romalderens religion».

De snakker også om «elektrometeret» som ble oppfunnet av Hubbard, som vi kunne anse som et liturgisk instrument for den moderne tid, kjennetegnet ved elektronikk. Det er et elektronisk måleinstrument som objektivt indikerer den åndelige pinen og etterfølgende grad av frigjøring oppnådd av en preclear i en auditeringssession.

3. Kirketjenesten som gis i Scientologykirker, er ikke særlig forskjellig fra gudstjenestene i de forskjellige protestantiske trosretningene som opererer i Amerika. Scientologene viser sin unikhets ikke så mye i formatet som i innholdet. Scientology-andakten, som utgjør kjernen i kirketjenesten, påtvinger ikke dogmer og truer heller ikke med helvetesaktige straffer, det er en slags rasjonell fremstilling. Den erstatter dogmer med Hubbards aksiomer, og den eneste «trusselen» er «helvete i livet» som stammer fra unnlatelse av å anvende Scientology-prinsipper. Scientology-kirketjenesten inkluderer også en bønn med en appell, den formelle henvendelsen til en overmenneskelig mottaker som antas å være i stand til å innvilge anmodningene. Denne handlingen, anbefalt av de liturgiske håndbøkene i Scientology, kaller på skaperen av universet 1) for å sette alle mennesker i stand til å oppnå en forståelse av deres åndelige natur og bli kjent med skaperen av universet, med det mål å nå «total frihet» (denne bønnen kalles «En bønn om total frihet»); 2) å bevare menneskerettighetene slik at alle kan tro og tilbe fritt og ha frihet fra krig, fattigdom og nød. Bønnen ender med et «Amen» hvor Gud er uttrykkelig nevnt: «Måtte Gud la det være slik.»

4. Verken bryllupet eller begravelsen, som dukker opp i forskjellige former i Scientology-liturgien, stammer fra thetanens teoretiske behov. Bare i riten med å navngi den nyfødte, som har samme betydning som dåp i den kristne religionen, finner man i Scientology-litteraturen at den har en funksjon som er direkte knyttet til thetanen.

Dette er den tekstlige begrunnelsen for riten: «Hovedformålet med en navngivningsseremoni er å hjelpe med å få thetanen orientert. Han har nylig tatt over sin nye kropp. Han er klar over at den er hans og at han styrer den. Han har imidlertid aldri blitt fortalt identiteten til kroppen sin. Han vet at det er ganske mange voksne kropper rundt omkring, men han har ikke blitt fortalt at det er noen bestemte som vil ta vare på kroppen hans inntil den har utviklet seg til et punkt hvor han kan manøvrere den grundig.» Med andre ord, det er riten for å introdusere thetanen til kroppen hans, foreldrene hans, fadderne og menigheten.

5. I overensstemmelse med Scientologys religiøse natur har den tatt i bruk karakteristiske kjennemerker – slik som Scientology-korset som bæres av prester i Kirken og fremvises i kirkene – som umiddelbart kommuniserer at man har å gjøre med en religion.

IV. Avsluttende betraktninger

Den herværende rapporten er rettet mot å besvare spørsmålet om hvorvidt, i historisk-religiøse vitenskapelige vendinger, Scientology bør betraktes som en religion under alle omstendigheter. Rapporten beskjeftiger seg ikke med en viss mangel på det «guddommelige» og «eskatologi», ei heller med tilstedeværelsen av en systematisert etikk og en reformpolitikk. Dette er fordi verken mangelen eller tilstedeværelsen av disse kjennetegnene er nyttig for å kunne foreta en vitenskapelig bedømmelse.

Da E.B. Taylor grunnla religionsvitenskap, utelot han «troen på en suveren guddom eller på en dom etter døden» fra definisjonen av religion. Angående dette kunne vi legge til at i tilfellet Scientology finnes det ingen nedvurderende utelatelser, men utelatelser som styrker en religiøs struktur som faktisk transcenderer både teologi og kristen eskatologi.

For å belyse dette vil jeg gi eksempelet på et spesifikt avvik fra den tradisjonelle eskatologiske linjen: Med begrepet thetanen som et udødelig vesen, fullstendig utenfor begrensningene til en historisk periode eller livstid, har eskatologisk diskusjon om «slutten» ingen mening.

For å konkludere, det som gjør Scientology gjenkjennelig som en religion, er først dens likhet med andre religioner (allerede etablert i denne rapporten). Ytterligere, og spesielt i lys av

det vestlige skillet mellom det «verdslige» og «religiøse», kan og må alt som sies og gjøres i Scientology, gi mening i vår kultur bare hvis det forstås som en religion.

Hva dette angår, besvarer den herværende rapporten ethvert mulig juridisk spørsmål ved utvetydig å erklære at Scientology er en religion – på grunn av dens teoretiske innhold med elementet frelse; på grunn av dens avhistoriserende ritual, på grunn av impulsen til omvendelse av en profetisk type, og på grunn av den kirkelige organisasjonen som blant annet bestemmer sitt eget forhold til organiseringen av statene der den ønskes velkommen blant borgerne.

DARIO SABBATUCCI

12. desember 1983